

Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü'nün ülke dışı uygulama yetkisi ve bu yetkinin uluslararası hukukta meşruiyeti

Ufuk Dal

Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Kamu Hukuku Bölümü, Milletlerarası Hukuk Anabilim Dalı, Tekirdağ, Türkiye, u.ufukdal@gmail.com
ORCID: orcid.org/0000-0003-1552-0896

ÖZ

Bu çalışma 28 Mayıs 2018'de yürürlüğe giren Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü'nün (GVKT) yer bakımından uygulamasının, uluslararası kişisel verilerin korunması hukukunu ve ülkesel yetki kavramlarını ne şekilde etkileyeceği ile ilgilidir. Çalışmada GVKT ile kabul edilen yetki genişlemesinin, uluslararası hukuk açısından meşruiyeti tartışılmıştır. Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Avrupa Birliği'nin kişisel verilerin korunmasına ilişkin mevzuat ve düzenlemelerinin gelişim seyri ele alınmaktadır. İkinci bölümde GVKT'nin yer bakımından uygulamasına ilişkin hükümleri ayrıntılı şekilde incelenmektedir. Son bölümde GVKT ile kabul edilen ülke dışı yetki kullanımının uluslararası hukuk açısından meşruiyeti ve doğuracağı sonuçlar tartışılacaktır.

Anahtar Sözcükler: GVKT, ülkesel yetki, ülke dışı yetki, meşruiyet

The extraterritorial scope of General Data Protection Regulation and its legitimacy in international law

ABSTRACT

This study is about GDPR's effects on the international data protection law and territorial jurisdiction scope which is one of the most controversial arrangements of the European Union General Data Protection Regulation (GDPR), which entered into force on 28 May 2018. In essence the focus of the study is to discuss the legitimacy of such an extension of authority in terms of international law. The study consists of three parts. In the first chapter, the course of development of legislation and regulations on the protection of personal data of the European Union is discussed. In the second chapter, the provisions of the existing GDPR, which is related to territorial scope of GDPR, are examined in detail. In the last part, GDPR on the protection of personal data and the legitimacy of the use of extraterritorial jurisdiction granted to the European Union is discussed in terms of international law, the implications for the use of this authorization and suggestions for the solution of the problems are included.

Keywords: GDPR, territorial jurisdiction, extraterritoriality, legitimacy

Atıf Gösterme

Dal, U., (2019). Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü'nün ülke dışı uygulama yetkisi ve bu yetkinin uluslararası hukukta meşruiyeti, *Kişisel Verileri Koruma Dergisi*. 1(1), 21-33.

GİRİŞ

Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü (GVKT) 28 Mayıs 2018 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Tüzük kişisel verilerin korunmasına ilişkin çok önemli yenilikler ihtiva etmektedir. Bu yenilikler Avrupa Birliği'ndeki kişisel verilerin korunması kural ve uygulamaları dahil birçok ülke açısından ilk defa karşılaşılan hukuk kurum ve kavramlarını içermektedir. Tüzük'le sağlanmak istenen en temel amaç ise “hukuki güvenlik” olarak ifade edilebilir (Başalp, 2015). GVKT'nin getirdiği yenilikler genel olarak, “ilgili kişinin açık rızası”, “daha ağır yaptırımlar”, “erişim hakkı”, “unutulma hakkı”, “veri taşınabilirliği”, “tasarımdan itibaren veri mahremiyeti”, “veri koruma güvenilirliği” gibi unsurlar olarak sayılabilir (Dülger, 2019).

Çalışma Tüzüğün en tartışmalı düzenlemelerinden birisi olan yer bakımından uygulanmasının uluslararası kişisel verilerin korunması hukukunu ve ülkesel yetki kavramlarını ne şekilde etkileyeceği ile ilgilidir. Çalışmada GVKT ile kabul edilen yetki genişlemesinin uluslararası hukuk açısından meşruiyeti tartışılacaktır.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Avrupa Birliği'nin kişisel verilerin korunmasına ilişkin mevzuat ve düzenlemelerinin gelişim seyri ele alınmaktadır. İkinci bölümde GVKT'nin yer bakımından uygulamasına ilişkin hükümleri ayrıntılı şekilde incelenmektedir. Son bölümde GVKT ile kabul edilen ülke dışı yetki kullanımının uluslararası hukuk açısından meşruiyeti ve doğuracağı sonuçlar tartışılacaktır.

AVRUPA BİRLİĞİ'NDE KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASINA İLİŞKİN MEVZUAT VE DÜZENLEMELERİN GELİŞİM SEYRİ

Verilerin işlenmesi, çok da uzun olmayan bir süre önce basit bir süreçti. Bilgisayar ve internet bu süreci çok karışık bir yapıya büründürmüştür. Avrupalı verisi bu süreçte hiç olmadığı kadar Avrupa dışında işlenmiştir. Elbette bütün ülkeler için bunu söylemek mümkündür. Ancak Avrupa'nın uluslararası ticaretin en önemli aktörlerinden olması, bu önermeyi daha önemli kılmaktadır.

Avrupa, kişisel verilerin korunmasına ilişkin düzenlemelerin öncülerindedir. *Avrupa Konseyi Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesi* (108. Sayılı Avrupa Konseyi Sözleşmesi) verilerin korunmasıyla ilgili düzenlemelerin yer aldığı ilk uluslararası sözleşmedir. 28 Ocak 1981 tarihinde Strazburg'da imzaya açılmıştır. “Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesi” 1 Ekim 1985 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Türkiye sözleşmeyi 28 Ocak 1981'de imzalayarak ilk imzacı Devletlerden olmuştur. Ancak Sözleşme'nin iç hukukumuzda dahil edilmesi, 35 yıl sonra olmuştur. Sözleşme 17 Mart 2016 tarih ve 29656 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanarak iç hukukumuzda bağlayıcı hale gelmiştir.

Kişisel verilerin korunması bağlamındaki diğer Avrupa Birliği dokümanları *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi* (AİHS) ve *Avrupa Birliği Hukuku'nun İşleyişi Hakkında Andlaşma*'dır. AİHS madde 8' de, herkesin özel hayatına ve aile hayatına, konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahip olduğu düzenlenmektedir. AB Temel Haklar Şartı madde 8'de herkesin, kendisine ilişkin kişisel

bilgilerinin korunmasını isteme hakkına sahip olduğu açıkça düzenlenmiştir (Küzeci, 2011). AB İşleyişi Hakkında Sözleşme madde 16/1' de aynı düzenleme teyit edilmiştir.

Esasında Birlik üyeleri Birlik'ten bağımsız olarak 1970'li yıllardan itibaren veri gizliliğine ilişkin düzenlemeler yapmaya başlamıştır. İlk veri koruma yasası 1970'te Almanya'nın Hessen eyaletinde kabul edilmiştir. Bunu 1973 yılında İsveç, 1978'de Fransa izlemiştir. Diğer Birlik üyeleri de bu bağlamda düzenlemelerde bulunmuştur.

Avrupa Birliği bünyesinde yapılan en temel düzenleme 95/46/EC *Kişisel Verilerin İşlenmesi Ve Bu Tür Verilerin Serbest Dolaşımına Dair Bireylerin Korunması Direktifi*'dir. Direktif bütün üye Avrupa Birliği Devletlerini bağlayıcıdır. Bu bağlayıcılık, Avrupa Birliği Hukuku'nda Tüzükler gibi doğrudan uygulanabilirlik anlamına gelmemektedir. Üye Devletlerin Direktif'e uygun düzenlemeleri iç hukuklarında yapmaları beklenir.

Avrupa ülkelerinde özel hayatın gizliliği ve kişisel verilerin korunması düzenlemeleri çok önem gösterilen bir konu olmakla birlikte, internette meydana gelen değişiklikler kişisel verilerin korunması konusunda Direktif' in yetersiz kaldığı görüşlerini ortaya çıkarmıştır. Bugün yürürlükte olan GVKT'nin ilk taslağı 2012'de hazırlanmıştır. Ancak özellikle söylemek gerekir ki 2013 yılında Snowden olayı ile Avrupa Birliği üyesi Devletlerde ve AB kurumlarında kişisel verilerle ilgili kaygı had safhaya ulaşmış ve yeni düzenleme ihtiyacı çok ciddi şekilde tartışılmıştır. Ancak metnin nihai halini alması 24 Mayıs 2016 tarihini bulmuş ve uygulanması 25 Mayıs 2018'e kadar gelmiştir.

GVKT'yle yapılan düzenlemelerin birçoğu tedricen gerçekleşmiştir. Özellikle Direktif ve Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın (ABAD) Direktif'i temel alarak verdiği kararlar GVKT'nin temelini oluşturmuştur. GVKT'nin anlaşılması için Direktif ve ABAD'ın bu konudaki kararlarının göz önünde bulundurulması gerektiği kanısındayız. Bu sebeple çalışmanın ikinci kısmında Direktif ve ABAD'ın bazı kararlarının yer bakımından uygulaması incelendikten sonra GVKT'nin yer bakımından uygulamasının incelenmesine geçilecektir.

BİREYLERİN KORUNMASI DİREKTİFİ VE GENEL VERİ KORUMA TÜZÜĞÜ'NDE YER BAKIMINDAN YETKİNİN İNCELENMESİ

95/46/EC Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Bu Tür Verilerin Serbest Dolaşımına Dair Bireylerin Korunması Direktifi'nin Yer Bakımından Uygulama Alanı

95/46/EC Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Bu Tür Verilerin Serbest Dolaşımına Dair Bireylerin Korunması Direktifi (Direktif) metninde yer bakımından uygulanma yetkisi konusunda ülkesel yaklaşım benimsenmiştir. Buna göre veri işleyenin Birlik içerisinde belli bir fiziki varlığı bulunmalıdır.

Bununla birlikte Direktif' in yer bakımından uygulanmasına ilişkin kapsam daha sonra ABAD içtihadı ile genişlemiştir. Direktif 4/1-a da AB üyesi bir Devlete ait topraklarda veri sorumlusunun veri işleme halinde, bu veri işleme faaliyeti Direktif' in uygulama alanı içerisinde yer alacağını hükme bağlanmıştır. Ancak verinin işlenmesi faaliyeti AB dışındaki topraklarda gerçekleşirse, veriyi işleyen AB topraklarında işletme veya başkaca alt kuruluşları olsa dahi, Direktif bu işleme uygulanmayacaktır. Dolayısıyla Direktif' in uygulama alanı bakımından yetkisinin, teknolojinin

geldiği seviye göz önünde bulundurulduğunda çok kolay bir biçimde devre dışı bırakılabilecek bir düzenleme olduğunun söylenmesi gerekmektedir (Azzi, 2018).

Direktifin uygulama alanı ABAD nezdinde görülen 2014 tarihli Google İspanya Davası ile birlikte genişlemiştir. 1998 yılında Bay Gonzalez hakkında yapılan haberin arama motorundan kaldırılması için başvuruda bulunmuştur. Davacı haberin artık alakasız olduğunu, üzerinden çok uzun bir zaman geçtiğini ileri sürmüştür. Kararda arama motorlarının, internet hizmet sağlayıcılarının veri sorumlusu olduğu kabul edilmiştir. Kararla bireyler çevrimiçi verileri üstünde daha etkin yollara sahip olmuştur. Karar GVKT'deki unutulma hakkının temelini oluşturmuştur. Karara göre, Google şirketinin merkezi her ne kadar Amerika Birleşik Devletleri'nde olsa da ve özellikle kişisel verilerin işlenmesi faaliyeti bu ülkede, yani Birlik dışarısında gerçekleştiriliyor olsa da Avrupa Birliği üyesi bir Devlet'in ülkesinde yerleşik bir bağlı kuruluşun reklamcılık faaliyeti ile Birlik dışındaki veri işleme faaliyeti arasında ayrılmaz bir bağ söz konusu olduğu takdirde, bu ABD şirketi AB verisi işlediği için sorumlu olacağı ifade edilmiştir. Sonuç olarak Google İspanya kararında üçüncü bir ülkede veri sorumlusunun veya işletmenin olmasına rağmen, işleme faaliyetleri bağlam olarak Avrupa Birliğini ilgilendirdiği için Direktif'in bu davada uygulanacağı kabul edilmiştir. Mahkeme Google şirketi ile Google İspanya arasında ayrılmaz bir bağın varlığından ötürü bu davada mahkemenin yetkisinin bulunduğuna hükmetmiştir (Moniz, 2018).

ABAD, Weltimmo v NAIH (C-230/14) davasında, Google İspanya Davası'ndaki içtihadını devam ettirmiştir. Slovakya'da kurulmuş bir emlak sitesi, Macaristan'da bulunan mülklerle ilgili reklamlar yapmaktadır. Bunu yaparken de bazı Macaristan verilerini işlemiştir. Macaristan Veri Koruma Otoritesi bu meseleye ilişkin soruşturma yetkisi vermiştir. Ancak Weltimmo Macaristan'ın yetkisiz olduğunu ileri sürmüştür. ABAD emlak sitesi Slovakya'da olsa dahi gerçekleşen veri işleme faaliyetinin, Direktif'te geçen "ilgili faaliyet bağlamında" ifadeleri kapsamında olduğuna hükmetmiştir. ABAD Weltimmo Davası'nda gerçek ve etkin bir faaliyetin bulunuyor olması şartını da dile getirmiştir. Dahası mahkemeye göre işletme kavramı geniş yorumlanmalıdır.

Direktif madde 4-1-a'nın ABAD içtihatları ışığında şu unsurlar birlikte tutularak uygulandığı görülmektedir:

- a) Veri sorumlusunun bir AB üyesi devlette bir işletmesi olmalıdır.
- b) İlgili kişilerin verileri, o işletmenin faaliyetleri bağlamında veri sorumlusu tarafından işlenmelidir (Moniz, 2018).

Burada ifade edilmesi gereken başka bir yetkinin genişletilmesi yorumu da, AB Komisyonu'nda kişisel verilerin korunması ile ilgili konularda danışma organı olarak görev yapan Art. 29 Çalışma Grubu'nun görüşüdür. Buna göre, Avrupa Birliği toprakları içerisinde kişisel bilgisayarlar da çerezlerin kullanımı, Direktif'teki "AB'de araç gereç bulundurulması" şartının yerine gelmesi için yeterlidir (Working Party Opinion 2002; 56). Direktif madde 4'ün metninde java script, reklam banner'ları veya casus yazılımlar araç olarak değerlendirilmekteydi, ancak çerezlerin eklenmesi günlük kullanımda etkisini gösterecek bir gelişmedir (Moerel, 2011).

Genel Veri Koruma Tüzüğü'nün Yer Bakımından Uygulama Alanı

Genel Veri Koruma Tüzüğü'nün uygulama alanı madde 3' te düzenlenmiştir. Madde 3 şu şekildedir:

"1. Bu Tüzük, işleme faaliyeti Birlik içerisinde gerçekleşip gerçekleşmediğine bakılmaksızın, Birlik içerisindeki bir veri sorumlusu veya işleyen işletmesinin faaliyetleri bağlamında kişisel verilerin işlenmesine uygulanır. 2. Bu Tüzük, işleme faaliyetlerinin aşağıdaki hususlarla alakalı olması

durumunda, Birlik içerisinde bulunan ilgili kişilerin kişisel verilerinin Birlik içerisinde kurulu olmayan bir veri sorumlusu veya işleyen tarafından işlenmesine uygulanır: a. İlgili kişiye bir ödeme yapılmasına gerek olup olmadığına bakılmaksızın, Birlik içerisindeki söz konusu ilgili kişilere mal ya da hizmetlerin sunulması veya b. Davranışları birlik içerisinde gerçekleştiği ölçüde, davranışlarının izlenmesi. 3. Bu Tüzük, Birlik içerisinde değil, ancak bir üye devletin hukukunun uluslararası kamu hukuku vasıtasıyla uygulandığı bir yerde kurulu bulunan bir veri sorumlusu tarafından kişisel verilerin işlenmesine uygulanır.”

Madde 3'te bu tüzüğün Avrupa Birliği dışında veri işleme faaliyetinde bulunulsa dahi, işlenen verilerin AB topraklarında yer alan kişi veya kişilerin olması halinde, üye olmayan topraklarda da uygulanacağı düzenlenmiştir (GVKT, madde 3/1). Açık ki Tüzük, işletmenin faaliyetleri bağlamında gerçekleşen herhangi bir veri işleme faaliyetinin AB içerisinde olup olmadığından bağımsız şekilde uygulanır. İşletme, içerik olarak kalıcı ve gerçek bir faaliyet gösteren birimi ifade etmektedir (Resitaller, 2016).

Tüzük, işleme faaliyetlerinin Birlik içerisinde yer alan ilgili kişilere mal veya hizmet sunulması ya da ilgili kişilerin Birlik içerisinde gerçekleşen davranışlarının izlenmesine yönelik faaliyetlerde bulunulması durumlarında, bu faaliyetler Birlik içerisinde kurulu olmayan bir veri sorumlusu veya işleyen tarafından işlenirse de uygulanacaktır (GVKT, 2016).

Tüzük veri işleyenini veya veri sorumlusunun Avrupa Birliği içerisinde olup olmadığından bağımsız olarak, işleme faaliyeti içerik olarak Birlik içerisindekilere mal veya hizmet sunmak olduğu hallerde, herhangi bir ödemenin söz konusu olup olmadığına bakılmaksızın uygulanır. Veri sorumlusu veya veri işleyenini, Birlik içindeki veri konularında mal veya hizmet sağlayıp sağlamadığını belirlemek için, veri sorumlusu veya veri işleyenini bir veya daha fazla Üye Devletteki ilgililere hizmet sunmayı öngördüğu açık olmalıdır. Mal veya hizmet sunma niyeti anlaşılmalıdır (Resitaller, 2016).

GVKT madde 3/1' in 95 Direktifi 4/1-a dan iki temel farkı vardır:

1- GVKT sadece veri sorumlusuna değil, veri işleyene de sorumluluk yüklemektedir.

2- GVKT'ye göre veri işleme faaliyetinin Avrupa Birliği sınırları içerisinde gerçekleşmesi gerekmemektedir. Ancak 95 Direktifinin metninde gerekmekteydi. (Alsenoy, 2017). Ancak yine belirtmek gerekir ki Direktif metni ABAD tarafından geniş yorumlanmış ve GVKT'nin metnine yakın bir anlayış benimsenmiştir.

GVKT madde 3/2 ile “hedef yer esası” kabul edilmiştir. Kişisel verilerin korunması konusundaki odak noktası Tüzük'le birlikte veri işleme faaliyeti ve veri sorumlusundan, veri işleme faaliyetinden etkilenen kişi veya kişilere kaydırılmıştır.

Teorik olarak GVKT madde 3/2, AB hukukunun yabancı olduğu bir düzenleme biçimi değildir. Örneğin Brüksel 1 Tüzüğü “AB ülkesinde bulunmak, AB hukukunun uygulanmasını doğurur” ilkesini temel almaktadır (Regülasyon (EU), 1215, 2012). Hedef alma noktasındaki muğlaklığın giderilmesi için, GVKT Resital 23'te mesele şu şekilde açıklanmıştır: “Hedef alma açık olmalıdır. Bu açıklık hizmet veya malın sunumunda bir AB dilinin yer alması, AB müşterilerinden bahsetmek şeklinde olabilir.” Brüksel 1 Tüzüğü bağlamında gelişen içtihat hukukuna baktığımızda, Pammer Davası'nda hedef unsurunun varlığı için, diğer üye devletlerden kişinin ikametgahına ulaşılabilmesi için izlenmesi gereken rotanın bilinmesi, kişinin para birimi ve dili dışında para birimi ve dilin kullanılması, uluslararası telefon kodunun farklı olması, farklı bir ülke üst domaini kullanılması gibi unsurların göz önünde bulundurulduğu görülmektedir (Pammer and Hotel Case, 2010). Yine aynı davada, sadece internet sitesinin erişilebilir olması, e-posta adresinin olması ya da genellikle kullanılan dil veya para

birimin kullanılması hedef alma kıstasının gerçekteşmiş kabul edilmesi için yeterli olmayacağı kabul edilmiştir (Pammer and Hotel Case, 2010). Aynı şekilde GVKT'de de mal veya hizmet sunmak ifadesinde niyetin önemli olduğu görülmektedir (Resitaller, 2016). Yeterli niyetin oluştuğunu ifade etmek için sadece internet sitesine girebilmek yeterli değildir. Ancak para birimi ya da AB'de konuşulan dilin kullanılması ya da AB tüketicisini açıkça işaret ediyorsa burada mal veya hizmet satma niyeti anlaşılır. Bir AB dili kullanılması konusunda İngilizce gibi dünya çapında konuşulan bir dilin değil de daha yerel kapsamda bir dilin değerlendirmeye kabul edileceğini söylememiz gerekmektedir (Resitaller, 2016).

AB içerisinde bulunan kişilerin verileri işlendiğinde ve bu kişilerin davranışları izlendiğinde Tüzük uygulanır. Bir veri işleme sürecinin ilgili kişinin davranışını izleme faaliyeti olarak değerlendirilebilmesi için, gerçek kişilerin internette takibinin yapıp yapılmadığı tespit edilmelidir. Veri işleme faaliyetlerinin gerçek kişilerin profilinin çıkarılması, kişinin kişisel davranış, tercih veya hareketlerini belirlemek için yapılmasını içermesi gerekmektedir (Resitaller, 2016). İzleme gerçek kişilerin internet üzerinden sonraki veri işleme sürecine dâhil olmak üzere izlenmesidir. Profil çıkarma ve daha birçok farklı teknik yöntem kullanılabilir. AB tüketicilerinin nitelikleri üzerinden sınıflandırmak örneğin izleme anlamına gelmemektedir. İlerde onların davranışlarını tahmin etmek, buna göre plan yapmak üzere kullanılmak için kullanılması gerekmektedir. (Working Party Opinion, 2016). İzleme faaliyetinin sınırları "kişisel veri" kavramından etkilenmiştir. Dolayısıyla bu bağlamda GVKT 4, Resital 30 önem arz etmektedir. Buna göre kişisel veri sadece kişisel tercihler, yer veya eylemler değil, IP adresi, çerezler, belirteçler, sosyal bağlantılar, e mail sağlayıcılar, arama motorları, tıklama dizileri, ad banner reklamları, javascript gibi unsurları da kapsayacaktır (Resitaller, 2016).

Burada bir istisnanın da izah edilmesi gerektiği kanısındayız. Resital 24'de AB'de veri işleyen veya veri sorumlusunun niyetine herhangi bir atıf yapılmamaktadır. Dolayısıyla AB ilgili kişilerinin çerezler vasıtasıyla bile izlenmesi GVKT'nin uygulaması kapsamına girecektir (Alsenoy, 2017).

GVKT'de Direktif'e ilişkin ABAD yorumunun kural olarak kabul edildiği açıktır. İlgili faaliyetler bağlamında ifadesi ile veri işleyen AB'de yerleşik işletmesi olmasına gerek yoktur. Yalnızca, ilgili kişi ile veri işleyen arasında gözlemlenebilir bir ilişkinin varlığı gereklidir.

Avrupa Veri Koruma Tüzüğü'nün Yer Bakımından Uygulanmasına İlişkin Avrupa Veri Koruma Kurulu Taslak Rehberi'nin Tahlili

Tüzüğün yer bakımından uygulama alanının birçok sorun doğurması üzerine 29. Madde Çalışma Grubu'nun halefi Avrupa Veri Koruma Kurulu, 23 Kasım 2018'de Veri Koruma Tüzüğü'nün yer bakımından uygulanmasına ilişkin maddelerin nasıl anlaşılması gerektiğine ilişkin bir taslak rehber yayınlamıştır. Taslak rehber 19 Ocak 2019 tarihine kadar kamuoyu görüşüne açılmıştır. Taslak genel olarak Kurul'un görüşünü yansıtmak açısından önemlidir. Rehber uygulamada gerçekten sıkıntı meydana getiren, bu düzenlemenin nasıl anlaşılması gerektiği yönünde kapsamlı bir yayındır. Madde 3'ü sırasıyla analize tabi tutmakta ve örnekler vermektedir.

Avrupa Veri Koruma Kurulu 3. Madde için en önemli terimlerden birisi olan "işletme" kavramı bağlamında üç unsur belirlemiştir. AB'de yer almayan bir işletme Rehberine göre, AB merkezli olmayan bir şirket-birim ile AB'de bulunan bir işletmenin arasındaki düzenli ve belirli ilişkinin bulunmasını gerektirir. Örneğin Avrupa'daki faaliyetlerini denetlemek için AB'de bir şubesi ve ofisi olan ABD merkezli bir şirketin bir AB işletmesi olduğu kabul edilecektir. İşletme, ekonomik faaliyetlerin doğası ve hizmetlerin sağlanması amacı üzerinden değerlendirilmelidir. Dolayısıyla bir şirketin web sitesinin AB'de erişilebilir olması, bu şirketi bir AB işletmesi haline getirmez. İkinci olarak işleme faaliyeti, işletmenin faaliyetleri bağlamında olmalıdır. Buna göre GVKT'nin uygulanabilmesi için, AB kuruluşunun faaliyetleri ve AB üyesi olmayan şirketin veri işleme

faaliyetleri, “ayrılmaz bir şekilde bağlantılı” olmalıdır. Üçüncü unsur coğrafi unsurdur. Buna göre işleme faaliyetinin AB’de yapılması veya verileri işlenen kişinin AB vatandaşı olması fark etmeyecektir (EDPB Guidelines 3/2018 on the territorial scope of the GDPR Article 3).

Madde 3/2 ile düzenlenen hedef kriterini Avrupa Veri Koruma Kurulu iki ayrı farklı unsura ayırır. Öncelikle kişi AB’de bulunmalıdır. Bu, fiziksel coğrafi gerçekliğin bir gereğidir. Bu unsurla alakalı olarak uyruğu, vatandaşlığı, ikametgâhı veya bireyin diğer yasal statüleri önemsizdir. Kurul, yukarıda Resitallerden yola çıkarak yaptığımız açıklamaları ayrıntılandırmaktadır. Buna göre GVKT’nin uygulanmasını gerektiren faaliyet, AB’deki bireylere mal veya hizmet sunmak veya AB’deki bireylerin davranışını izlemek olabilir. Mal veya hizmet sunumunda niyet önemlidir. Bir şirketin web sitesine bir AB Üye Devletinden erişilebilir olması veya bir şirketin web sitesindeki bir e-posta veya coğrafi adresin belirtilmesi, AB’deki bireyleri hedefleme niyetinin yeterli kanıtı değildir. Kurul, AB’deki bireylere mal veya hizmet sunma niyetini gösterebilecek faaliyetlere şu örnekleri verir: AB veya AB Üye Devletine atıfta bulunularak mal veya hizmet sunulması, bir arama motorunu AB’deki tüketicilere yönlendirmek için bir arama motoruna ödeme yapmak, uluslararası karakterli mal veya hizmetlerin sunulması, AB ülkelerindeki kişilerin kullanması için tahsis edilmiş adres veya telefon numaraları, AB ülkesini içeren alan adları, özellikle AB müşterisine atıfta bulunan işletme faaliyetleri, bir veya daha fazla AB Üyesi Devlet tarafından kullanılan bir dil veya para biriminin kullanılması AB üye Devletlerine mal teslim edilmesini temin eden şirketler (EDPB Guidelines 3/2018 on the territorial scope of the GDPR Article 3).

İzleme internet üzerinden veya başka ağ veya teknoloji türleri üzerinden yapılabilir. Mal ve hizmet sunumundan farklı olarak, izlemede, hedef alma niyeti aranmamaktadır. Bununla birlikte, “izlemenin” belirli bir amacı ima ettiği düşünülmektedir. Önemli olan husus, bireyin internette izlenip izlenmemesi ve daha sonra profilinin çıkarılıp çıkarılmadığıdır. Kurul örnek olarak şu izleme faaliyetlerini açıklamaktadır: Davranışsal reklamlar, pazarlama amaçlı olarak coğrafi yerelleştirme faaliyetleri, çerezler vasıtasıyla çevrimiçi izleme, kişiselleştirilmiş diyet ve online sağlık hizmetlerinin tahlili, çevrimiçi kapalı devre televizyon, bireylerin profili üzerinden hazırlanmış pazar anketleri, düzenli olarak bireyin sağlık durumu hakkında rapor vermek veya izlemek (EDPB Guidelines 3/2018 on the territorial scope of the GDPR Article 3).

Birlikteki ilgili kişi kavramı, Birlik’te, uyrukları veya yasal statülerinden bağımsız olarak, o anda bilgi toplanan herhangi bir kişi anlamına gelir. Bu, AB vatandaşlarının ve ikamet edenlerinin doğrudan bu kapsamda olduğu anlamına gelir. Dahası AB’deki bir kişi, hatta AB’deki bir uygulamayı kullanan bir ABD’li turist GVKT kapsamında kişi bakımından uygulama alanı içerisinde kabul edilecektir (Evans ve Rudawsk, 2018).

AB’deki bireylerle ilgili kişisel verileri işleyen tüm şirketler mutlaka GVKT’ye tabi değildir. Örneğin, AB’deki bir veri sorumlusunun AB’nin dışında bulunan bir veri işleyeni işleme faaliyetleri yürütmesi için tayin etmesi durumunda, veri işleyen yalnızca AB’den kaynaklanan kişisel verileri işledi diye GVKT’ye tabi olmayacaktır. AB dışındaki şahıslarla ilgili kişisel verileri işleyen AB dışındaki şirketler, AB’de bir kuruluşa sahip olduklarında ve AB’nin dışındaki işleme faaliyetleri AB’nin (işletme) faaliyetleriyle “ayrılmaz bir şekilde bağlantılı” ise GVKT’ye tabi olabilir. Yine eklemek gerekir ki, o ülkeye aktarım yapılabilmesi için bu işleyenin de belirli taahhütlerde bulunması gerekmektedir. Böylece ona da fiili olarak GVKT uygulanmış gibi olacaktır.

Avrupa Veri Koruma Kurulu’nun Rehberi işletme terimi ile ilgili Weltimmo Davasındaki ve GVKT Resital 22’deki anlayışı devam ettirmektedir. Hedef alma ile ilgili yine örneklendirmeler bulunsa da GVKT Resitalleri’nin ve ABAD içtihadının dışına çıkılmadığı görülmektedir. Rehber açıklayıcı ve örneklendirici bir metin olmakla birlikte ülke dışı yetki kullanımının kaynağına veya meşruiyetine ilişkin herhangi bir açıklama yapılmamıştır.

Ülke Dışı Yetki Kullanımının Uluslararası Hukuk Bağlamında İncelenmesi ve Meşruiyeti

Genel Veri Koruma Tüzüğü alışmaları sırasında ve Tüzük yürürlüğe girdikten sonra en tartışmalı konulardan birisini uygulama alanı oluşturdu. Zira Tüzüğü'nün madde 3/2' sine göre Avrupa Birliği içerisindeki kişilere ait verilerin işlenmesi, işleyenler Avrupa Birliği dışında olsalar dahi uygulanabilmesini mümkün kılmaktadır. AB'nin ülke dışı yetki kullanımına ilişkin tartışmalar Google İspanya Davası ile büyümiş ve GVKT'nin kabulü ile alevlenmiştir.

GVKT'nin ülke dışı uygulamasında hukuki ve meşru zeminin internetin sınır ötesi özelliğinden kaynaklandığı ileri sürülebilir. Ancak bu her halükârda Devletlerin egemen eşitliği kuralından dolayı hukuki, ülke dışı ticarete yük getirmesinden dolayı ekonomik sorunlar doğurmaktadır.

İfade etmek gerekir ki çalışma bağlamında meşruiyet, klasik pozitivist yaklaşım temel alınarak değerlendirilmektedir. Değerlendirmenin bu çerçeve de yapılmasının sebebi ise, değerlik uluslararası hukuk teorilerinin zaman zaman etkinliği veya geçerliliği olsa da uluslararası hukukta bir kuralın varlığı veya yokluğu araştırılırken, pozitif hukuk kaynaklarına başvurulmasıdır.

Aslında Devletlerarası ilişkilerde yetkinin tek taraflı genişletilmesi çok rastlanan bir durum değerdir. Genişletildiğinde de cezai konularda yapılmaktadır. Dahası ülke dışı bu talepler bazı kurallar izlenerek yapılmaktadır. Avrupa Birliği'nin ve Avrupa Birliği'ne üye Devletler'in uluslararası toplumun bir üyesi olduğu göz önünde bulundurulduğunda, yetkilerini kullanırken uluslararası hukukla bağlı olduklarını gözden kaçırmamak gerekmektedir (Air Transport Case, 2011). Zaten Art. 29 alışma Grubu, sınırlar arası veri koruma hukukunun, uluslararası hukukun genel bir sorunu olduğunu ifade etmiştir.

Devlet egemenliği ve müdahale etmeme ilkesi, devletlerin yetki kullanmasına bazı sınırlar getirmektedir. Bu sınırlar uluslararası hukuk tarafından belirlenecektir. O halde Tüzüğü'nün uygulama alanına ve yetkiye ilişkin hukuki sorular şu şekilde formüle edilebilir: Uluslararası hukukta kişisel verilerin korunmasına ilişkin hangi yetki kuralları geçerlidir? GVKT'nin ülke dışı yetkisi uluslararası hukukta hangi kurallara dayanmaktadır? Bu ülke dışı yetki uluslararası hukuk açısından meşruiyeti haiz midir ve bu yetki kullanımı ülke dışında nasıl tenfiz edilecektir?

Uluslararası hukukta egemenlik en temel kuraldır (Lowe, 2007). Devletler egemen eşitirler. Bu egemenliğin doğurduğu bazı doğal sonuçlar vardır. Bunlardan en temeli egemenliği bulunan yer ve konularda, aksi kararlaştırılmadığı müddetçe yetki kullanabilmesidir (Mansell ve Openshaw, 2013). Yetki, Devletin o ülkedeki münhasır güç olduğunu gösterir. Mutlak yetki bir Devlette bir başkası tarafından kullanılamaz (Toluner, 1996). Uluslararası hukukta Devletlerin düzenleme yetkisi ve uygulama yetkisi vardır. Düzenleme yetkisi sınırsızdır. Devletler istemeleri halinde yetkilerini istedikleri kadar geniş şekillerde düzenleyebilirler. Ancak uygulama yetkisi, düzenleme yetkisinin sınırını oluşturur (Aksar, 2012).

Uluslararası hukukta yetki kullanabilmek için bir bağlantı noktası gereklidir. Nitekim Ryngaert (2008), yetkinin kurulması konusundaki uluslararası örf adet hukukunun, yetki kurulacak ihtilaf konusu ile yetki arasında bir bağın varlığının aranması olduğunu aktarmaktadır. Bu bağlantı noktası çoğu zaman ülkedir. Ancak ülke dışı yetki kullanmak istediğinde Devletler yine bir bağlantı noktası kurmak durumundadırlar.

Siberuzayın bize verdiği en önemli sorunlardan birisi ülkesel sınırlar ve bu sınırlarda kullanılacak yetkidir. Esasında sık sık ülke dışı yetki kullanımı gündeme gelmesi normaldir. Uluslararası Hukuk Komisyonu' "ülke dışı" kavramını Devlet tarafından ülke dışı yargı yetkisinin öne sürülmesi, ulusal mevzuat yoluyla, devletin çıkarlarını etkileyen konularda ve uluslararası hukuk kurallarının

engellemediği hallerde sınırlarının ötesinde hareket etme girişimidir (International Law Commission, 2006).

GVKT' nin hukukilik- meşruiyet bakımından değerlendirilmesi

Çalışmanın bu kısmında GVKT'nin ülke dışı yetki kullanımına izin veren yetki düzenlemesi uluslararası hukukun kaynakları açasından incelenecektir.

Uluslararası hukuk doktrininde, sayılanlar dışında uluslararası hukuk kaynakları olduğu şerh düşülerek, Uluslararası Adalet Divanı Statüsü madde 38'de sayılanların uluslararası hukukun kaynakları olduğu kabul edilir. Buna göre uluslararası hukukun asli kaynakları uluslararası andlaşmalar, uluslararası örf adet hukuku ve hukukun genel prensipleridir. Bu bağlamda GVKT'nin bu ülke dışı yetki kullanımını, bu kaynaklar incelenerek değerlendirilmesi gerekmektedir.

Uluslararası antlaşmalar

Özel hayatın gizliliği ve kişisel verilerin korunmasına ilişkin hükümlerin yer aldığı uluslararası andlaşmalar bulunmaktadır. İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi 12. Madde de özel hayatın gizliliği düzenlenmiştir. Bununla birlikte Beyanname bir uluslararası andlaşma değildir. Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi 17. Maddesinde özel hayatın gizliliğinin korunmasına ilişkin hüküm bulunmaktadır. Ancak GVKT' nin yetki genişletmesini meşru kılacak uluslararası bir andlaşma veya belgenin bulunmadığını ifade etmek gerekmektedir.

Uluslararası örf adet hukuku

Uluslararası örf adet hukukuna göre yetki ülkeseldir. Dahası Devletler yetkilerinin sınırlanmasını istemezler (De Hert ve Czeniaowski, 2016). Devletler sadece ülkesel değil farklı yetki türleri kullanmaktadırlar. Bununla birlikte Devletlerin yetki kullanımına ilişkin uygulamalarının hepsinin bir uluslararası örf adet hukuku kuralı söylenemeyecektir.

Yetki kurma biçimlerinden uygulamada karşılaşılan etki doktrinin uluslararası örf adet hukuku olduğunu ileri sürmek mümkün gözükmemektedir. Özellikle Kuner'in de ifade ettiği üzere küresel ekonomi ve teknoloji çağında, yani ülke dışı etkinin hissedilmediği çok az faaliyetin olduğu bir çağda böyle bir yetki kurma biçimi ciddi ihtilaf ve karşıtlık doğuracaktır (Kuner, 2017).

Uygulamada karşılaşılan bir başka yetki biçimi mağdura göre kişiselliktir. Ancak bu yetki biçiminin de uluslararası örf adet hukuku kuralı olduğunu söylemek mümkün değildir (Azzi, 2018). Dolayısıyla Tüzük'le benimsenen yetki anlayışının uluslararası örf adet hukuku kuralı olmadığını söylemek gerekmektedir.

Hukukun Genel İlkeleri

Uluslararası örf adet hukuku dışında medeni milletlerce kabul edilmiş hukukun genel ilkeleri de uluslararası hukukun kaynaklarından birisidir. Hukukun genel ilkeleri değerlendirildiğinde bazı yazarların GVKT'nin yer bakımından yetkisinin bu kaynak açasından meşru olduğunu ifade ettikleri görölmektedir. Nitekim Azzi uluslararası örf adet hukukunun GVKT'nin kullandığı yetki bağlamında daha yetersiz olduğunu, hukukun genel ilkelerinde ise bu konuda örnekler bulunabildiğini ifade etmektedir (Azzi, 2018).

1988 Avustralya Gizlilik Yasası Avustralya ile bağı olan özellikle Avustralya'da iç yapan birimlere uygulanacaktır. Yine 2012 tarihli Singapur Kişisel Verilerin Korunması Yasası ülke dışında da yetki tanımaktadır. ABD'deki Çocukların Online Verilerini Koruma Yasası COPPA ABD'deki çocukları hedef alması yönelmesi veya ABD'deki çocuklar hakkında bilerek kişisel veri toplaması halinde ABD dışı firma-şirket birimlere uygulanır (Azzi, 2018). ABD yetkiyi uluslararası uygulama noktasında çok da gönülsüz değildir. Antitröst hukuku ABD'nin ülke dışı yetki uyguladığı en önemli hukuklardandır. Başka bir örnekte, Yabancı Yolsuzluk Uygulamaları Yasasıdır. Bu yasaya göre Amerikan temelli e mail sağlayıcısı aracılığıyla gerçekleşse bile uygulanacaktır. Amerikan hukukunda buna benzer birçok örnek bulunmaktadır.

Bütün örneklere rağmen, kişisel verilerin korunması konusunda ülke dışı yetkiyi hukukun genel prensipleri içerisine sokmak mümkün değildir. Azzi'nin uluslararası örf adet hukukunda kaynak bulunamasa da hukukun genel prensipleri içerisinde bulunur görüşüne katılmamız mümkün değildir. Hukukun genel prensipleri UAD'nin *non liquet*- hukuk boşluğu olması halinde karar vermekten çekinmemesi için değerlendirmeye alınacak bir kaynaktır (Tütüncü ve arkadaşları, 2017).

GVKT 3/2'de yetkinin doktrinsel değerlendirmesi de zordur. Zira maddeler bazı kavram kargaşası ihtiva etmektedir. Bazı yazarlar ülkesel doktrin ve etki doktrini birleşimi olduğunu ifade etmektedir (Alsenoy ve Koekkoek, 2015). Colonna da etki ve ülkesellik prensiplerinin karışımı olduğu görüşündeki yazarlardandır (Colonna, 2014). Azzi ise 2012 yılındaki GVKT taslağının pasif kişisellik ilkesi üzerine kurulu olduğunu daha sonra değiştirildiğini aktarmaktadır. Ona göre şimdiki hali ile Tüzük, ortaya çıkacak olan zararın etkisinin meydana geleceği yere odaklanmasından dolayı etki doktrini üzerine kuruludur. (Azzi, 2018).

GVKT'nin Uygulanabilirliği ve Doğuracağı Sonuçlar

AB'nin ülke dışı yetki kullanabilmesine ilişkin düzenleme ile ilgili tartışmalar dört farklı grupta toplanabilir.

Birinci grup GVKT' nin uluslararası alanda kişisel verilerin korunması hukukuna önemli derecede etkisi olacağını, bu sebeple de bu düzenlemenin korunması gerektiğini savunmaktadır. Alsneoy ve Koekkoek (2015) antitröst hukukunda olduğu gibi veri koruma hukukunda da etki doktrinin uygulanabileceğini, zira katı ülkesel uygulamanın antitröst hukukunda olduğu gibi veri koruma hukukunda da birçok sorun meydana getireceğini ifade etmişlerdir. Bu doğrultuda görüş bildiren Taylor (2015), zaten AB'nin insan hakları yükümlölükleri bağlamında ülkesinde bulunanların kişisel verilerinin korunması yönünde pozitif bir yükümlölüğünün bulunduğunu, dolayısıyla söz konusu hakkın korunması için gerekli önlemleri alabileceğini ileri sürmektedir. De Hert ve Czerniawski'ye (2016) göre de kişi veya birimler Avrupa Birliğini hedef almadığı takdirde, herhangi bir şekilde Birlik hukukundan etkilenmeyecektir. Birliği hedef aldığı takdirde ise uymak zorunda olacağı kuralları bildiği için rızai bir durum mevcut olduğu için herhangi bir sorun meydana gelmeyecektir.

İkinci grup GVKT' nin ülke dışı yetkisinin meşruiyetine ilişkin sorunlar olduğu ve AB'nin yetkisine sınırlama getirilmesi gerektiği görüşündedir. GVKT'ye eleştiriler daha Tüzüğün hazırlık aşamasından itibaren başlamıştır. Avrupa Birliği bünyesinde yürütölen çalışmalar dâhil birçok platformda, GVKT'nin uluslararası hukukta görölmemiş şekilde sınırlarını aştığı ifade edilmiştir. Bu yöndeki görüş bildirenlere göre, ilke olarak AB ve üye Devletler, uluslararası toplumun bir parçasıdır ve uluslararası hukuka uymalıdır. Buna göre yetkinin kurulması konusundaki uluslararası örf adet hukukunun yetki kurulacak ihtilaf konusu ile yetki arasında bir bağ kurulması olduğunu ileri sürmektedirler. GVKT ile benimsenen hedef yaklaşımı ise hem uluslararası örf adet hukukuna dayanmamakta hem de yetkiler çatışması doğuracak niteliktedir (Kindt, 2016). De hert- Czeniawski (2016) GVKT'nin bu şekilde uygulanması ile birlikte muhtemel hukuki sorunları şu şekilde

sıralamıştır: Yetkilerin çatışması sonucunda hukukun uygulanması zorlaşacaktır; hukuki belirsizlik meydana gelecektir; veri sorumlusu ve veri işleyenleri teyakkuzda olacaktır; maddenin tabii hakim ilkesine aykırılığı ileri sürülebilecektir; hukuk devleti ilkesine aykırılık oluşabilecektir, *ne bis in idem* kuralı çiğnenebilecektir.

Üçüncü grup ise GVKT düzenlemesinin iyi bir düzenleme olmakla birlikte, uygulanmasının zor olduğunu ileri sürmektedir (Moniz, 2018). Örneğin Swantesson teorik olarak GVKT 3/2'nin kişisel verilerin korunması hukukuna önemli katkı sunabileceğini ancak uygulamasının zor olduğunu ifade etmektedir (Swantesson, 2015). Aslında sorun sadece bu düzenleme ile ilgili değildir. Goldsmith ve Wu' ya (2006) göre, siberuzay söz konusu olduğunda alınan kararları uygulamak ülke içerisinde cebri icra gücünün olması sayesinde uygulanabilirken, ülke dışı bir kararın uygulanması yerel birimlerin desteği olmadan mümkün olmayacaktır. Gerçekten de kararların uygulanması ile ilgili engeller, usulden soruşturma ve icraya kadar birçok seviyede gerçekleşebilmektedir. Esas olarak karşılıklı anlaşmanın olmadığı yerde veri sorumlusu ve veri işleyenler zor durumda kalacaktır (De Hert ve Czerniawski, 2016). Dahası 2014'de ilginç şekilde Avrupa Komisyonu kişisel verilerin korunmasına ilişkin bir uyuşmazlıkta, bir yanda AB ülkesi veya AB varsa diğer tarafta üçüncü bir Devlet varsa AB her zaman üstün gelir demiştir (Oldani, 2019). Böyle bir anlayış uluslararası hukukta Devletlerin egemen eşitliği prensibinin tam anlamıyla karşısında yer alır. Svantesson (2015) bu yetki genişlemesinin en çok Avrupa Birliği pazarında bulunan büyük işletmeleri zarara uğratacağını ifade etmektedir.

Dördüncü grup ise soruna düzenlemenin içinden değil, stratejik bir düzlemde bakmaktadır. AB'nin bu düzenlemesinin hedefinin veri ihlalleri konusunda caydırıcılık amacı taşıdığını ifade etmektedir. Svantesson (2014) AB'nin uygulama noktasında meydana gelebilecek sorunları bilmesine rağmen, kişisel verilerin gizliliğini önemseydiğini ortaya koyarak meşruiyet kazanma amacı taşıdığını ifade etmektedir. Ancak Kuner (2014) bunun çok olumsuz bir adım olduğu kanısındadır. Kuner (2014), ülkesellik üzerinden kurulan yetkilerin dijital çağda ciddi derecede azaldığını ifade etmiştir. Ancak yine de ona göre koyulan kuralların bir miktarda olsa uygulanabilir olması gerekmektedir. Anlamsız, işlevsiz ya da uygulanamayacak yetki iddialarının verilerin korunması hukukuna yararı değil zararı olacağını, uygulanmayan bir hukuk olduğu kanısını geliştireceğini ifade etmiştir (Kuner, 2010). Reed de Kuner'e yakın bir görüştedir. Düzenleyici bir otorite uygulanması noktasında yetki kullanmaz, irade beyan etmezse, düzenlenmiş haklar da meşruiyetini kolayca kaybedecektir (Reed, 2013). Thorhauer (2015) çözüm için ortak standartların benimsenmesi ve çok taraflı yaklaşımın olması gerektiğini, yetki çatışmalarının önüne böyle geçileceğini yoksa yetki çatışmalarının işbirliğini zora sokacağını ifade etmektedir. Reed (2013) işbirliği ve yönetişimin tek çözüm olduğunu ifade etmiştir. İşbirliği ve yönetişimin sadece Devletlerarası değil, şirketlere de uygulanması gerektiğini ifade etmiştir. Reed (2013) çözümün yalnızca çoklu tek taraflılığın olması gerektiğini, evrensel yetki benzeri yetki biçimlerinin uygulanamayacağını ifade etmiştir.

SONUÇ

Verinin yeni altın olduğunun ileri sürüldüğü bir çağdayız. Bilgisayar, telefon veya başka internet bağlantısını kullandığımız araç ile yapılan bütün faaliyetler kayda girmektedir. Kişisel bilgileri ihtiva eden veriler bir pazar ürünü haline gelmiştir. Telefonda aradığınız bir ürün üzerine, aylar geçtikten sonra o ürünün çeşitleri siz internet tarayıcınızı açtığınızda reklam olarak karşınıza çıkmaktadır.

Bu ortamda kişisel veriler, doğrudan kişilerin özel hayat alanı içerisindedir. Bütün dünyada kişisel verilerin korunması için düzenlemeler yapılmaktadır. Avrupa Birliği kişisel verilerin korunması için Kişisel Verilerin Korunması Tüzüğünü düzenlemiştir.

Tüzük kişisel verilerin korunması ile ilgili birçok yenilik ermektedir. Bu yenilikler bazı tartişmalar doğurmuştur. En yoğun tartişmaların yürütüldüğü konu GVKT'nin ülke dışı yetki kullanımına izin veren düzenlemesi olmuştur. Avrupa Birliği ve Birliğe üye Devletler uluslararası hukukun sujeleridir. Dolayısıyla uluslararası hukuk kuralları ile bağlıdırlar. Bu sebeple çalışmada bu ülke dışı yetki kullanımının uluslararası hukukta kaynağının bulunup bulunmadığı incelenmiştir.

Devletler yetki kurarken bir bağlantı noktası gerekmektedir. Ülkesel yetki uluslararası örf adet hukuku haline gelmiş, üzerinde tartişma olmayan bir bağlantı kurma biçimidir. Bununla birlikte diğer yetki kurma biçimleri ne bir uluslararası antlaşma da uluslararası örf adet hukuku haline düzenlenmektedir.

GVKT 3. Madde ile yapılan düzenlemenin etki doktrini ve ülkesel doktrin karışımı olduğu kabul edilmektedir. Ancak ülkesel doktrin geniş ve muğlak bir kullanımının, etki doktrinini ise güçlü bir yorumunun olduğu kanısındayız.

Çalışmanın esas sorusu olan GVKT m. 3'teki ülke dışı yetkinin meşru olup olmadığına vereceğimiz cevap meşru olmadığı yönünde olacaktır. Etki doktrini herhangi bir uluslararası hukuk kaynağına dayanmamaktadır.

Kişisel veriler hem özel hayatın gizliliği hakkı bağlamında hem de ayrı bir hak olarak korunması gereken birey birleşenleridir. Bununla birlikte evrensel yetkinin kullanılacağı uluslararası hukuk kuralları açıktır. Kişisel verilerin korunması da henüz evrensel yetkinin kullanılacağı kapsam çerisinde yer almamaktadır. Uluslararası hukukta çatışma yoluyla çözümün geldiği çok nadir görülmektedir. Dolayısıyla uluslararası ilişkilerde tek çözümün iç birliği olduğunu söylemek gerekmektedir. Devletin egemenliğini mutlak biçimde gösterdiği meselelerden birisi olan "yetki" kullanımında, müdahaleyi kabul etmeyeceği açıktır.

Çalışma kapsamında incelediğimiz Avrupa Birliği Veri Koruma Tüzüğü'nün yer bakımından uygulama yetkisi, herhangi bir uluslararası hukuk kaynağına dayanmaması sebebiyle uluslararası hukukta meşruiyeti haiz değildir. Bu haliyle Devletlerarası ilişkileri bozacak niteliktedir. İç birliği ile kişisel verilerin korunmasına ilişkin yetki kullanımının düzenlenmesi en geçerli çözüm olacaktır.

KAYNAKLAR

- Akıncı, A. N. (2017). *Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü'nün Getirdiği Yenilikler ve Türk Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi*. Ankara: Kalkınma Bakanlığı alışma Raporu 6.
- Aksar, Y. (2012). *Uluslararası Hukuk I*. Ankara: Seçkin Yay.
- Alsenoy, B. V. (2017). Reconciling The (Extra)Territorial Reach Of The GDPR With Public International Law. Gert Vermeulen- Eva Lieve (Ed.), *Data Protection And Privacy Under Pressure Transatlantic Tensions, EU Surveillance, And Big Data* içinde (s. 77-100). Antwerp: Maklu.
- Alsenoy, B. V. Koekkoek, M. (2015). *Internet And Jurisdiction After Google Spain: The Extra-Territorial Reach Of The Eu's Right To Be Forgotten*, Leuven Center for Global Governance Studies, 152.
- Azzi, A. (2018). The Challenges Faced by the Extraterritorial Scope of the General Data Protection Regulation *Journal of Intellectual Property, Information Technology, and Electronic Commerce*, 9 (2), 126-138.
- Başalp, N. (2015). Avrupa Birliği Veri Koruması Genel Regülasyonu'nun Temel Yenilikleri, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 21(1), 77-105.
- De Hert, P. Czerniawski, M. (2016). Expanding The European Data Protection Scope Beyond Territory: Article 3 Of The General Data Protection Regulation In Its Wider Context, *International Data Privacy Law* 6 (3), 230-243.

- Dülger, M. V. (2019). *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*, İstanbul:İstanbul Hukuk Akademisi Yay.
- International Law Commission,(2006),Report of the International Law Commissions on the work of its fifty-eight session, UN Doc. A/61/10, Annex E.
- Kindt, E.J. (2016). *Why Research May No Longer Be The Same: About The Territorial Scope Of The New Data Protection Regulation*. Amsterdam: Elsevier.
- Kuner, C. (2010). Data Protection Law and International Jurisdiction on the Internet (Part 2), *International Journal of Law and Information Technology* 18, 227-247.
- Kuner, C. (2015). Extraterritoriality And Regulation Of International Data Transfers In EU Data Protection Law, *International Data Privacy Law* 5 (4), 235-245.
- Kuner, C. (2017). The Internet and the Global Reach of EU Law, *LSE Law, Society and Economy Working Papers* 4.
- Küzeci, E. (2011) Anayasal Bir Hak: Kişisel Verilerin Korunması, *Bilişim Dergisi* 128, 147.
- Lowe, V. (2007). *International Law*. Oxford: Oxford University Press.
- Mansell, W. Openshaw, K. (2013). *International Law: A Critical Introduction*. Oxford: Hart.
- Moerel, L. (2011) The Long Arm Of EU Data Protection Law: Does The Data Protection Directive Apply To Processing Of Personal Data Of EU Citizens By Websites Worldwide? *International Data Privacy Law* 1 (1), 28-46.
- Moniz, G. C. (2018). Finally: A Coherent Framework For The Extraterritorial Scope Of EU Data Protection Law Whe End Of The Linguistic Conundrum Of Article 3(2) Of The GDPR. *European Law Journal* 4 (2), 105-115.
- Oldani, I. (2019). The (Un)Desirable Consequences Of The (Extra) Territorial Scope Of The General Data Protection Regulation. *European Cybersecurity Journal* 5 (1), 44-56.
- Ryngaert, C. (2015). *Jurisdiction in International Law*, Oxford: Oxford University Press.
- Svantesson, D. J. B. (2012). Extraterritoriality in Data Privacy Regulation. *Masaryk University Journal of Law and Technology* 7(1), 87-96.
- Svantesson, D. J. B. (2014). The Extraterritoriality of EU Data Privacy Law – Its Theoretical Justification and Its Practical Effect on U.S. Businesses, *Stanford Journal of International Law* 50 (1), 53-102.
- Svantesson, D. J. B. (2015). Extraterritoriality And Targeting In EU Data Privacy Law: The Weak Spot Undermining The Regulation, *International Data Privacy Law* 5 (4), 226.
- Svantesson, D. J. B. (2018). European Union Claims Of Jurisdiction Over The Internet – An Analysis Of Three Recent Key Developments, *Journal of Intellectual Property, Information Technology, and Electronic Commerce* 9 (2), 113-126.
- Taylor, M. (2016). Permissions And Prohibitions In Data Protection Jurisdiction, *Brussel Privacy Hub Working Paper* 2 (6).
- Thorhauer, N. I. (2015). Conflicts of Jurisdiction in Cross-Border Criminal Cases in the Area of Freedom, Security, and Justice: Risks and Opportunities from an Individual Rights-Oriented Perspective, *New Journal of EU Criminal Law* 6 (1), 78-101.
- Toluner, S. (1996). *Milletlerarası Hukuk Dersleri- Devletin Yetkisi*. İstanbul: Beta.
- Tütüncü, A. N. Arıkoğlu, E. Akün, V. N. Başkaracaoğlu, E. (2017). *Toluner Milletlerarası Hukuk (Giriş, Kaynaklar)*, İstanbul:Beta.